

Toelichting Einde bluswerkzaamheden "vrijgeven pand"

Deze memo beschrijft hoe de inhoud van bijgevoegde werkinstructie tot stand is gekomen. Daarbij wordt gekeken naar het begrip 'Vrijgeven van een pand' en de risico's van een pand dat bij een brand betrokken was.

Bijgevoegde werkinstructie incl. toelichting beschrijft wat je als bevelvoerder/OVD doorgeeft aan de eigenaar/gebruiker of verantwoordelijke van het pand. Daarnaast wordt aangegeven welke maximale CO-concentraties in pandig nog aanwezig mogen zijn.

Terug in gebruik nemen van het pand

De brandweer gebruikt na een brand vaak de term "vrijgeven". Wat betekent echter het "vrijgeven" van een pand? Als we een pand vrijgeven, geven we in principe aan iedereen toestemming om het pand te betreden. De brandweer geeft in de huidige situatie het pand vrij als de brand is geblust en er metingen op CO zijn uitgevoerd waarbij de meetwaarden onder de normen liggen.

Eigen collega's of van andere kolommen, schoonmaakbedrijven of bewoners verwachten dat het veilig is en er geen gevaarlijke dampen/gassen meer aanwezig zijn. Ze zullen zonder enige vorm van adembescherming in het pand werken of er langdurig in verblijven en verwachten daarvan op korte en/of lange termijn niet ziek te worden.

Kunnen we een pand/ruimte dan wel vrijgeven?

Overweeg hierbij het volgende:

- De term vrijgeven, geeft aan dat iedereen toegang heeft. Gebruikers vertrouwen erop dat de brandweer heeft gemeten en dat er geen schadelijke stoffen meer hangen en dat het veilig is.
- Indien er later alsnog gezondheidsklachten ontstaan (vanwege rookresten of vanwege andere risico's), zou de situatie zich kunnen voordoen dat de brandweer daarvoor aansprakelijk wordt gesteld. Tot op heden is dit niet gebeurd. Juridisch gezien wordt geadviseerd¹ om de term "vrijgeven" van een pand, niet te gebruiken.
 - Vrijgeven niet, omdat we sommige nog aanwezige risico's als brandweer niet kunnen beoordelen, enkel uit onderzoek door specialistische bedrijven kunnen risico's worden uitgesloten.

Ook overdragen doen we niet, omdat het pand voor/tijdens de brand nooit aan de brandweer is overgedragen. De brandweer is hiervan geen eigenaar of voor verantwoordelijk.

Wel zijn we als brandweer verantwoordelijk voor het voorkomen, beperken en bestrijden van brand, het beperken van brandgevaar en het voorkomen en beperken van ongevallen bij brand en al hetgeen daarmee verband houdt². De veiligheid van de gebruiker of verantwoordelijke van het pand na de brand is wel belangrijk. De wet heeft het namelijk ook over het beperken en bestrijden van de gevaren voor mens en dier anders dan brand. De Brandweer is echter niet altijd in staat, om na de brand alle gevaren 100% weg te nemen. Daarbij denken we aan instortingsgevaar, gevaar voor beschadigde kabels/leidingen, gevaar voor verzwakte vloeren en trappen, gevaren van rook en roetaanslag. We hebben echter vaak niet de middelen en deskundigheid om alle fysieke gevaren te beoordelen danwel weg te nemen. Om gevaren naar mens en dier te minimaliseren dient na het uitvoeren van de werkzaamheden, de gebruiker of verantwoordelijke te worden geïnformeerd over de verrichtte werkzaamheden en de mogelijke risico's die nog aanwezig kunnen zijn. Dit betreft de (verwachte) risico's waar de brandweer niets aan kan doen.

- We meten in het pand vaak enkel op koolmonoxide (CO). We weten niet welke andere stoffen er nog meer aanwezig zijn. Rook bevat een cocktail van gassen (giftig/bijtend/etc.) en deeltjes (roetdeeltjes). De samenstelling van rook hangt van diverse parameters af (soort brandstof,

¹ Advies van P. Maljaars (juridisch adviseur VRZ)

² Artikel 3, Wet Veiligheidsregio's

zuurstoftoevoer, verbrandingstemperatuur brandhaard, blusmethode, etc.). Zowel de samenstelling als concentraties variëren continu tijdens de brand. Uit rookonderzoek bij branden van diverse type objecten, blijkt dat koolmonoxide (CO) meestal in hoge concentratie in de rook terug te vinden is in vergelijking met andere onvolledige verbrandingsproducten. Qua giftigheid heeft CO een lage norm. Evt. kan een verkenningseenheid of AGS nog op enkele andere stoffen meten, maar we kunnen als brandweer onmogelijk op alle stoffen meten die in de rook hebben gezeten en mogelijk nog in het pand hangen. Hiervoor zouden monsters moeten worden genomen die een onderzoekslaboratorium analyseert (bijvoorbeeld bij het RIVM). Het is ondoenlijk om na iedere brand een dergelijk onderzoek te verrichten. Dergelijk onderzoek kost veel tijd en geld. Enkel indien sprake is van bijzondere omstandigheden kan dit noodzakelijk zijn.

- In de basis zijn de metingen van de brandweer indicatief en grofstoffelijk. Ze zijn primair bedoeld voor het bewaken van onze eigen veiligheid.
- We zijn als brandweer geen gecertificeerd onderzoekslaboratorium met personeel dat dagelijks met dergelijke meetapparatuur werkt. We oefenen er periodiek mee, maar de kans op fouten is niet uit te sluiten. De metingen moeten als indicatief worden gezien en kunnen niet ter onderbouwing bij juridische kwesties worden gebruikt.
- Stoffen zoals bijvoorbeeld formaldehyde kunnen zich hechten aan gordijnen die naderhand terug kunnen vrijkomen.
- Momenteel wordt er geen rekening gehouden met de activiteit die er na vrijgave is. Het gebruik van het pand bepaalt echter welke toetswaarde moet worden gebruikt:
 - In geval van permanent gebruik (bijvoorbeeld bewoners keren terug naar het pand of ruimte waar rook hing).
 - Een Europees gestelde milieunorm voor CO voor de mens is 10 mg/m^3 (8,5 ppm). Feitelijk geldt deze norm dus voor iedereen die continu ergens verblijft (binnen of buiten).
 - De gemiddelde achtergrondwaarde in de buitenlucht is 0-1 ppm CO.
 - De Gezondheidskundig Adviseurs Gevaarlijke stoffen³, adviseert het volgende:

*Na een brand in een woning is de concentratie koolmonoxide in de woning doorgaans verhoogd. Wanneer kunnen bewoners hun woning weer betrekken?
Als vuistregel geldt dat bewoners kunnen terugkeren als:*

 - *de concentratie koolmonoxidemonoxide lager is dan 6 ppm; de advieswaarde van de WHO voor langdurige blootstelling;*
 - *er geen geuroverlast meer is;*
 - *de bewoners geen klachten (hoofdpijn, misselijkheid, geïrriteerde ogen) krijgen bij verblijf in de woning.*
 - 6 ppm staat gelijk aan de concentratie CO die zich aan hemoglobine in het bloed hecht en aanwezig is bij een gemiddelde roker van sigaretten. Daarbij wordt er vanuit gegaan dat de ruimte waar de rook hing wordt geventileerd tot er geen stank meer wordt waargenomen. Hiermee voorkom je ook dat dampen die later vrijkomen alsnog een gezondheidsrisico opleveren.
 - In geval van bedrijfsmatig werkzaamheden in het pand (politieonderzoek, brandonderzoek, Salvage etc. of bedrijfsmatig) geldt de 8-uurs grenswaarde voor CO voor werknemers van 23 mg/m^3 (19 ppm). Dit is een hogere concentratie, omdat de blootstellingsduur korter is dan bij permanent verblijf.

Definitie Grenswaarde:

De maximaal toegestane concentratie van een (gevaarlijke) stof in de individuele ademhalingszone van een werknemer. De stof kan voorkomen als gas, damp, deeltje, aerosol of vezel.

³ Door H. Jansen (GAGS) in het landelijk GAGS-platform en akkoord bevonden.

De grenswaarde geldt voor een referentieperiode (meestal 15 minuten en 8 uur). Uitgangspunt bij de vaststelling van de waarde is, dat de gezondheid van de werknemers én hun nageslacht niet wordt benadeeld. Ook niet bij herhaalde blootstelling aan die concentratie, gedurende een langere periode tot zelfs een arbeidsleven.

- De brandweer heeft wettelijk gezien, geen bevoegdheden om personen te weigeren uit een risicovol pand (constructief onstabiel of vanwege aanwezigheid van giftige dampen, etc.). Ook al gebruiken we een afzetlint. Tijdens het incident kan de politie daarvoor ingezet worden. Na het incident zijn er vanuit de Woningwet⁴ mogelijkheden en dient de gemeente te worden ingeschakeld om een daadwerkelijk verbod in te stellen. In de meeste situaties zullen de gebruikers de adviezen van de brandweer opvolgen en komt het niet zo ver dat een verbod noodzakelijk is. Wanneer deze situatie zich echter zou voordoen, dient een constructeur dmv een rapportage de onstabieleit van het pand aan te tonen. In geval van te hoge concentraties CO zou de brandweer een meetrapport op moeten stellen. Het is dan zinvol dat de AGS dit verder oppakt. Dit kan ook leiden tot inzet van externe deskundigheid of laboratoria (bijv. in geval van aanwezigheid van kwik).

Conclusies “vrijgeven/overdragen pand”:

- Het is beter om niet meer te spreken over het vrijgeven of overdagen van een pand dat betrokken was bij een brand. We zouden dit “afstemming met de gebruiker na de brand” kunnen noemen.
- Wat stemmen we dan af?
 - Vertel wat er gedaan is
 - Met welke blusmiddelen er is gewerkt
 - Welke risico's er nog kunnen zijn waar we als brandweer (behalve enkele algemene maatregelen zoals bijv. afzetting met een lint) niets aan kunnen doen.
- Geeft adviezen om risico's te verminderen.
- Toets aan de juiste waarde bij CO-metingen.

Werkinstructie

Voor het verbeteren van de veiligheid van de gebruiker is het belangrijk dat de bevelvoerder/OVD alle risico's met de gebruiker of verantwoordelijke afstemt. Vaak gebeurt dit al, echter het is handig om daarbij alle risico's te benoemen.

Op basis van bovenstaande uitwerking is een werkinstructie opgesteld die een bevelvoerder/OVD kan gebruiken. Voorgesteld wordt om de werkinstructie in het repressief handboek op te nemen en kenbaar te maken bij alle ploegen.

⁴ Afgestemd met W. Kootstra (bouw- en woningtoezicht, gemeente Terneuzen)